

3036

Сидиури

Сидиури субиериури

1910

Օ. Դ. ԱԴՄԻՐԱՆ
ԵՐԵՎԱՆ

ԱԶՍ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ

ԹԻ 31

ՉԱՐԼՍ ԵՒ ՄԷՐԻ ԼԵՄ

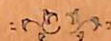
Ա.

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԸ

ՊԱՏԿԵՐԱՏԱՐԴ

Թարգմ.

ՏՈՒԹ. Յ. Տ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ՉԱՐԿԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՐԲ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻԶ

Կ. ՊՈԼԻՍ

1910

ՇԷՅՔՍԻՐ

ՏՈՒԹ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԱՆ ԲԱՆԴՐԱԾԵԼՆԵՐ

82
Ե-53

О. Г. АДЖЕМОВ
ВАРՄԻ

23 JUN 2005
2 NOV 2009

ԱԶՍՏ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ

ԹԻԻ 31

ԶԱՐԼՍ ԵՒ ՄԷՐԻ ԼԷՍ

ՇԷՅՔՍՐԻՐԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ

Ա.

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԸ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

ՏՈՔԹ. ՅՈՎՍ. Տ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ԳՐԱՎԱՃԱՌ-ՀՐԱՏԱՐԱԿԻԶ
Վ. ԵՒ Պ. ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
Զափափեղբար, Կ. Պոլիս

1910

Տպգր. ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԳՈՐԾԱԿՑԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

11 5 .07. 2013

3036

О. Г. АДЖЕЛОВ
ВАРНА

ՇԷՅԲՍԻՐ

57222-66

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Զարլս եւ Մերի Լեւ ուզած են պատմութեան ձեւի տակ ,
համառօտ կերպով եւ դիւրընթեռնի ոճով , ամբողջ ժողո-
վուրդին եւ մասնաւորաբար դեռաւի ընթերցողներու ներ-
կայացնել Անգլիացի տիեզերահռչակ բաւերագիրին՝ Շեյնփրի
հասն ողբերգութիւններն ու կատակերգութիւններն : Առանց
պահելու հեղինակներուն որդեգրած շարք , կը սկսինք «Վեներ-
սիկի Վանառականը»ով , փորձելու համար թէ ի՞նչ ընդունե-
լութիւն պիտի գտնէ անիկա :

Վ . եւ Պ . Զարդարեան եղբարք յանձն առած են հրա-
տարակել մեր այս քաղցամանութիւնը : Պարբերաբար , իրարու
եսեւե պիտի հրատարակուին մնացածներն ալ , ու ամենէն
վերջը՝ մասնաւոր պրակով մըն ալ պիտի ծանօթացնենք այս
պատմութիւններու հեղինակներն : Զարլս եւ Մերի Լեւ :

Կը յաւանք թէ հասարակութիւնը պիտի ուզէ քաջալերել
այս ձեռնարկը , քանի որ միշտ լսուած գանգատ մըն է թէ մեր
սոյաք կարդալու յարմար գիրքեր չունին : Ահաւասիկ Շեյն-
փրեան Պատմութիւնները ածան ձեւով մը կը մատուցուի մեր
ժողովուրդին :

ԹԱՐԳՄԱՆԻՉԸ

ՊԱՐՏԻԶԱԿ , Դեկտ. 7|20 , 1909

ՇԵՅՔՄԻՐԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԸ

Շալլոֆ՝ Հրէան կը բնակէր Վենետիկի մէջ . վախառու մըն էր որ ահագին հարստութիւն զիգած էր խոշոր առկոսով Բրիտանեայ վաճառականներու դրամ փոխ առնով : Խոտա սիրտ մարդ մը ըլլալով՝ Շալլոֆ այնքան խառութեամբ ետ կ'առնէր փոխ առած դրամը որ , շատ կ'ատէին զինքը բոլոր բարի մարդիկը , ու մասնաւորաբար Անտոնիօն՝ Վենետիկեան զեւասի վաճառականը . ու Շալլոֆ ալ նոյնքան կ'ատէր Անտոնիօն , որովհետեւ ասիկա սովոր էր ստակ փոխ առլ նեղութեան մէջ գանձողներու , և իր փոխ առած դրամին համար չահ չէր պահանջեր բնաւ . ուստի մեծ թշնամութիւն մը կար այդ արծաթասէր Հրէային և առատածեռն վաճառակահին Անտոնիօի միջեւ : Երբոր Անտոնիօ հանդիպէր Շալլոֆի Ռիպլօթի (կամ Սակարանին) մէջ՝ սովոր էր նախառեւ զայն իր վախառութեանը և անգութ վարմունքին համար , որուն՝ Հրէան կը հանդուրժէր առ երեւոյթ համբերութեամբ , մինչդեռ ներքնապէս վրէժխնդրութիւն կը սնուցանէր :

Անտոնիօ՝ վերջին ծայր զթափրտ մարդ մըն էր , բարեհամբոյր , և քաղաքավարութիւն ցուցնելու մէջ երբեք յադնիլ չէր զիտեր իր հոգին . արդարեւ Իտալիայի մէջ չնոզ ուրիշ ո՛ր և է անձէ աւելի իրեն մէջ կ'երեւէր հին Հռոմի պատիւը : Իր բոլոր ընկեր-քաղաքացիներէն կը սիրուէր . բայց իր սրտին է՛ն մօտիկ և է՛ն սիրելի բարեկամն էր Պատանիօն , աղնուական Վենետիկցի մը , որ փոքր ժառանգութիւն մը ստացած ու յետոյ զրեթէ սպառած էր իր այդ փոքրիկ հարստու-

թիւնը, իր նիւար միջոցներուն բաղդաւամբ՝ չափազանց ծախքոտ կերպով ապրելուն, ինչպէս շատ հակամէտ են ընել պղտիկ հարստութեան տէր բարձր դասի երիտասարդներ։ Երբ որ Պասանիօ ստակի պէտք ունենար՝ Անտոնիօ կ'օգնէր իրեն . և ասոնք կարծես միայն մէկ սիրտ ու մէկ քսակ ունէին իրենց մէջ։

Օր մը Պասանիօ կու գայ Անտոնիօին, և կ'ըսէ թէ իր հարստութիւնը վերստանալ կը փափաքի, ամուսնանալով մեծահարուստ աղջկան մը հետ, զոր ջերմապէս կը սիրէր, և որուն հայրը նոր մեռած ըլլալով՝ թողած էր զանի միակ ժառանգորդը ընդարձակ կալուածի մը . և թէ՛ աղջկան հօրը կենդանութեանը ինք սովորութիւն ունէր արդէն այցելել անոնց տունը, երբ կը կարծէր թէ դիտած էր երբեմն որ արդաղիկը իրեն աչքերէն կ'ուզէր անբարբառ լուրեր որոնք կը թուէին ըսել թէ ինք անընդունելի դարպասող մը պիտի չլլար անոր . բայց այսպիսի հարուստ ժառանգորդի մը սիրահարին պատշաճող երեւոյթ մը աւելցու համար պէտք եղած դրամը չունենալով՝ Անտոնիօն կը թախանձէ որ իրեն փոխ տայ երեք հազար տուքա, որով արդէն իսկ իրեն հանդէպ ցոյց տուած բաղմամբիւ շնորհներուն վրայ հատ մըն ալ աւելցուցած պիտի ըլլար։

Անտոնիօ այդ միջոցին ստակ չունէր քովը՝ իր բարեկամին փոխ տալու . բայց յուսալով որ ապրանքով բեռցուած իր նաւերը քիչ ատենէն պիտի հասնէին՝ կ'ըսէ թէ պիտի երթայ Շալլոքի, հարուստ փոխառուին և անկէ դրամ պիտի քաշէ այն նաւերուն վարկովը։

Անտոնիօ և Պասանիօ միասին կ'երթան Շալլոքի, և Անտոնիօ կը խնդրէ Հրեայէն փոխ տալ իրեն երեք հազար տուքա՝ ուզած չափով, վճարելի՝ ծովին վրայ գանուող իր նաւերուն վաճառքէն։ Ասոր վրայ Շալլոք ինքնիրեն կը մատնէ . «Եթէ անգամ մը բռնեմ իր օձիքէն, իրեն դէմ ունեցած հին

ռիսիս յազուրդ պիտի տամ . անիկա կ'ատէ մեր հրէական ազգը . ստակ փոխ կուտայ առանց չափի և վաճառականնէրու առջեւ կը խօսի ինծի . ու իմ արդարատաց սակարկութիւններուս դէմ զորս սովորս կ'անուանէ . անիծեալ ըլլայ իմ ցեղս եթէ ներեմ իրեն»։ Անտոնիօ տեսնելով որ Հրէան կը մտմտար ու չէր պատասխաներ, և նոյն ատենը անձկութիւն ունենալով դրամին համար, ըսաւ . «Շալլոք, կը լսեմ, այդ գումարը փոխ կուտամ»։ Այս հարցումին կը պատասխանէ Հրէան . «Պարոն Անտոնիօ, Ռիալթօին մէջ շատ անգամ և կրկին ու կրկին զիս նախատած ես իմ հարստութեանս և իմ վաշխառութեանս համար և ես համբերած եմ ուսերս թօթվելով, որովհետեւ համբերութիւնը մեր ամբողջ ցեղին նշանաբանն է . նաեւ զիս անուանած ես անհաւատ, խածան չուն, և թքած ես իմ հրէական հազուսաներուս վրայ, և աքացած ես զիս ոտքովդ իբր թէ ես չուն մը ըլլայի։ Հիմա սակայն կ'երեւայ թէ պէտք ունիս իմ օգնութեանս և կուգաս ինծի ու կ'ըսես . «Շալլոք, ինծի ստակ փոխ տա՛ւ»։ Երբեք անգամ մը փոխ տայ երեք հազար տուքա։ Վար ծռի՛մ և ըսե՛մ . Պատուական Տէ՛ր, դուն թքիր վրաս անցած չորեքշաբթի, ուրիշ անգամ մը զիս չուն կոչեցիր, և այս քաղաքավարութիւններովդ համար քեզի ստակ փոխ պիտի տամ»։ Անտոնիօ պատասխանեց . «Նոյնքան հաւանական է որ ես նորէ՛ն այդպէս ըսեմ քեզի, նորէն թքնեմ և նաեւ աքացեմ քեզի։ Եթէ այդ ստակը ինծի փոխ պիտի տաս՝ տո՛ւր զայն ինծի իբրեւ թշնամի մը, որպէս զի եթէ չկարենամ վճարել՝ այն ատեն երես ունենաս պահանջել տուգանքը»։ «Ինծի նայէ՛, ըսաւ Շալլոք, ի՛նչքան կը փոթորկիս։ Կ'ուզեմ բարեկամ ըլլալ քեզի և վայելել քու սէրդ։ Պիտի մոռնամ նախապէս քեզի, զորս վրաս տեղացուցած ես։ Պիտի գոհացնեմ քու պէտքերդ, և սովորս պիտի չառնեմ ստակիս համար»։ Այս երեւութապէս մարդասիրական ա-

առջարկը շատ զարմացուց Անտոնիօն, և յետոյ Շալոք՝ տակաւին մարդասիրութիւն կեղծելով ու անանկ կարծեցնելով թէ իր բոլոր բրածը Անտոնիօի սէրը շահելու համար է, կրկնեց նորէն թէ երեք հազար տուքա փոխ պիտի տայ և ու է տոկոս պիտի չառնէ իր դրամին համար. միայն թէ պէտք էր որ Անտոնիօ իրեն հետ երթար փաստաբանի մը, և հոն ստորագրէր կատակի ձեւի տակ մուրհակ մը թէ՛ եթէ դրամը չվճարէ այսինչ օրը, վրայ պիտի տայ լիպրա մը միւս, որ պիտի կտրուի իր մարմնին ու է մասէն որ հաճելի երեւար Շալոքի:

«Շատ աղէկ», ըսաւ Անտոնիօ. «կը ստորագրեմ այս մուրհակը, և կ'ըսեմ թէ չա'տ գթասրտութիւն կայ Հրէային մէջ»:

Պատանիօ կ'ըսէ Անտոնիօի թէ ստորագրելու չէ՝ այս տեսակ մուրհակ մը՝ իրեն համար. բայց Անտոնիօ տակաւին պնդեց ստորագրել զայն, քանի որ վճարօրէն առաջ իր նաւերը պիտի վերադառնային, այդ դրամին քանի մը անգամը աւելի արժէքով բնանաւորուած:

Շալոք լսելով այս վիճարանութիւնը, բացազանչեց. «Ո՛վ Հայր Արրահամ, ի՞նչ կասկածոտ մարդիկ են ա'ս Քրիստոնեաները: Իրենց խիստ վարմունքը կը սորվեցնէ իրենց՝ կասկածիլ ու բիշներու խորհուրդներուն վրայ: Կ'աղաչեմ, սա՛ ըսէ ինծի Պատանիօ, եթէ խօսքը կտարելու ըլլայ՝ ի՞նչ կը

Բորչիա եւ Ներիսա

վասակիմ գրաւին գործադրութենէն: Լիպրա մը մարդու միւս մա'րդէն առնուած, որ ո'չ այնքան յարգի և ո'չ ալ այնքան շահաւոր է ի'նչքան եղի կամ ոչխարի միսը: Կը կրկնեմ թէ իր սիրար շահելու համար է որ կ'ընեմ այս բարեկամութիւնը. եթէ ընդունի, աղէ՛կ, եթէ ո'չ մնա՛ք բարով»:

Վերջապէս, հակառակ Պատանիօի խրատին, որ Հրէային յայտնած բարի արամադրութիւնները լսելով հանդերձ չէր ուզեր որ իր բարեկամը իրեն համար վտանգէր ինքզինքը այս սարսափելի տուգանքով, Անտոնիօ ստորագրեց մուրհակը, խորհելով թէ պարզապէս կատակի ձեւով բան մըն էր առիկա, ինչպէս Հրէան ըսած էր:

Հարուստ ժառանգուհին որուն հետ ամուսնանալ կը փախաքէր Պատանիօ՝ կը բնակէր Վենետիկի մօտերը, Պէլմանթ կոչուած տեղը. իր անունն էր Բորչիա, և իր մարմինն ու մտքին չնորճներովը ոչինչ ստորին էր քան այն Բորչիան որ Կատոյին դուստրը և Պրուտտի կիներն էր:

Իր բարեկամին Անտոնիօի կեանքին գնովը իրեն պէտք եղած ստակը մարդասիրաբար ստացած ըլլալով, Պատանիօ ձամբայ ելաւ շքեղ ընկերութիւնով մը, Կրաթիանօ անուն ազնուականի մը հետ իրեն իրրեւ հետեւորդ:

Պատանիօ յաջողելով իր դարպասումին մէջ, Բորչիա հաւանեցաւ քիչ ստենէն ընդունիլ զայն իրրեւ ամուսին:

Պատանիօ խոստովանեցաւ Բորչիայի թէ ինք հարստութիւն չունի, և թէ կրնար պարծենալ լո՛կ իր բարձրատոնմ սերունդին և ազնուական ծագումին համար. Բորչիա որ զինքը սիրած էր իր պատուական յատկութիւններուն համար և ամուսինի մը մէջ դրամ չի փնտռելու չափ հարստութիւն ունէր՝ պատասխանեց չնորճալի համեստութեամբ մը թէ՛ եւրանի թէ ինք ըլլար հազար անգամ աւելի գեղեցիկ և տար հազար անգամ աւելի հարուստ՝ աւելի ևս արժանի ըլլալու համար անո'ր. և յետոյ չնորճալի աղջիկը գեղեցիկ կերպով

վա՛ր զարկաւ ինքզինքը, և ըսաւ թէ՛ ինք անուս, դպրոց չի տեսած, անվարժ մէկն է, և սակայն չի կրնալ սովորելու հափ տարիքոտ չէ՛, և թէ՛ թող պիտի տայ որ ամէն բանի մէջ իր հեղ հոգին կառավարուի անկէ, և յարեց. «Խնդրինքս և ուսնեցածներս հիմա իսկ քեզի և մեզի դարձուած են: Դեռ եւբէկ, Պասանիօ, ես էի տիրունին այս աղուոր պալատին, ինքզինքիս՝ թագունին և տանտիկինը՝ այս սպասաւորներուն, ու հիմա, այս տունը, այս սպասաւորները և ես ինքս՝ քուկդ են տէ՛ր իմ, դանոնք քեզի կուտամ այս մատանիով»: Ու մատանի մը կը նուիրէ Պասանիօ:

Պասանիօ ա՛յնքան ընկճուած էր երախտադիտութեամբ և զարմանքով՝ այն շնորհալի եղանակին համար որով իրեն նման խոնարհ դիրքի տէր մարդ մը ընդունուած էր հարուստ և ազնիւ Բորչիայէն, որ անկարող էր արտայայտել իր ուրախութիւնը և յարգանքը ա՛յն սիրելի կնկան որ այսպէս պատուած էր զինքը, ու կցկտուր խօսքերով միայն յաջողեցաւ յայտնել իր սէրը և շնորհակալութիւնը. ուստի առնելով մատանին, երգում ըրաւ երբեք չի բաժնուիլ անկէ: Կրաթիանօ և Ներիսա՝ Բորչիայի սննեկապանուէին, միասին էին իրենց տիրոջ և տիկնին հետ, երբ Բորչիա ա՛յնքան շնորհալիօրէն խոստացաւ ըլլալ հնազանդ կինը Պասանիօի. Կրաթիանօ՝ երջանկութիւն մաղթելով Պասանիօի և վեհօգի կնոջ, փափաք յայտնեց ինքն ալ ամուսնանալ միեւնոյն ժամանակ:

«Բողոր սիրտովս, Կրաթիանօ», ըսաւ Պասանիօ, «եթէ կին մը գտնես քեզի»:

Կրաթիանօ այն տուն պատասխանեց թէ՛ կը սիրէր Բորչիայի աղուոր սննեկապանուին Ներիսան, և թէ՛ ան խոստացած էր կին ըլլալ իրեն երբ իր տիրունին ամուսնանար Պասանիօի հետ: Ներիսա պատասխանեց. «Տիրունի՛ս, այս այսպէս է եթէ կը հաւանիս»: Բորչիա յօժարակամ հաւանելով, Պասանիօ քաղցրութեամբ աւելցուց. «Ուրեմն մեր հարսանե-

Շալոֆ եւ իր աղջիկը

կան խնջոյքը մեծապէս պիտի պատուով ձեր ամուսնու-
թեամբը, կրթութիւնս) :

Այս սիրահարներուն երջանկութիւնը անհաճոյ կերպով
ընդհատուեցաւ այս վայրկեանին՝ մուտքովը սուրհանդակի մը
որ սոսկալի լուրեր պարունակող նամակ մը կը բերէր Ան-
տոնիօէն : Երբ Պասանիօ կարդաց Անտոնիօի նամակը, Բոր-
չիա վախցաւ որ անով իմաց կը տրուէր սիրելի բարեկամի
մը մահը, որովհետեւ սաստիկ գունատեցաւ Պասանիօի դէմ-
քը . և երբ Բորչիա հարցուց պատճառը զանկա ա՛յսքան
ընկճող լուրին, սա՛ պատասխանը ստացաւ, «Ո՛հ, անուշիկ
Բորչիաս, աւաստիկ մէկ քանին այն անհաճոյ բառերէն, որոնք
երբէք մրտաձ են թուղթը . ագնիւ օրիորդ, երբ ես առաջին
անգամ իմ սէրս քեզի յայտնեցի՝ բացորոշ կերպով յայտնեցի
քեզի թէ կերած էի բոլոր հարստութիւնս . սակայն քեզի
ըսելու էի թէ ոչինչէն պակաս էր ունեցածս, պարտքի տակ
էի» : Պասանիօ յետոյ կը պատմէ Բորչիային ինչ որ հոս պատ-
մուեցաւ . Անտոնիօէն ստակ փոխ առնելը, Հրէայ Շայլօքէն
այդ գրամին ինչպէս առնուիլը՝ Անտոնիօի կողմէ, և մուրհակը
որով Անտոնիօ լիպրա մը միս գրաւ գրած էր եթէ որոշուած
օրը չի վճարուէր ստակը . և յետոյ Պասանիօ կարդաց Ան-
տոնիօի նամակը, որուն խօսքերն են ասոնք .— «Սի-
րելի Պասանիօ, իմ բոլոր նաւերս կտրուած են, Հրէային տուած
մուրհակիս հաւելեալս պէտք է որ տրուել, և քանի որ ապրիլս
սկսեցաւ ե՛ս պիտի ուզեմ քոյն տեսնել քեզ մեռած տեղս . ա-
տով մեկտեղ, փախստածիս պէս շարժե՛մ . եթէ ինձի հաւաք ու-
նեցած սերդ չի որդե քեզ գալ քոյն՝ քո՛ղ նախակա ապարդիւն
մնայ» : «Ո՛հ սիրելիս, բացադանչեց Բորչիա, «Գործդ կար-
գադրէ՛ ու ճամբայ ելի՛ր, իմ Պասանիօսն համար այս զթա-
սիրտ բարեկամը մաղ մը կորսնցնելէ առաջ՝ այդ ստակին
քսան անգամը վճարելու համար ոսկի պիտի ունենաւ դո՛ւն,
և քանի որ ա՛յսքան սուղ գինով մը գնուած ես դուն՝ ես

ալ մեծ սիրով պիտի սիրեմ քեզ» : Նոյն ատեն Բորչիա բաւ-
որ ճամբայ ելլելէ առաջ կ'ուզէ ամուսնական կապով միանալ
Պասանիօի հետ, որպէս զի իր դրամին օրինական իրաւունք
ունենայ անիկա . և ուստի նոյն օրը կարգուեցան, Կրաթիանօ
ալ ամուսնացաւ Ներիսայի հետ . և Պասանիօ ու Կրաթիանօ
ամուսնանալուն պէս՝ ածապարանքով ճամբայ ելան դէպի
Վենետիկ, ուր Պասանիօ բանախն մէջ գտաւ Անտոնիօն :

Վճարումի օրը անցած ըլլալով, անգուլթ Հրէան չէր ըն-
դունած Պասանիօի իրեն առաջարկած դրամը, այլ կը պնդէր
ստանալ լիպրա մը միւս Անտոնիօի մարմինէն : Օր մը նշա-
նակուած էր, Վենետիկի դռքին առջեւ տեսնելու համար
այս յուզիչ դատը, և Պասանիօ՝ սոսկալի անորոշութեամբ կը
սպասէր դատավարութեան :

Էրկանը մեկնած պահուն Բորչիա զուարթօրէն խօսեցաւ
անոր հետ, և պատուիրեց որ վերադարձին հետը բերէ իր
սիրելի բարեկամը Անտոնիօն . նոյն ատեն սակայն վախցաւ
որ գուցէ Անտոնիօի աննպաստ երթացին գործերը, և ուս-
տի առանձին գտնուած պահուն՝ սկսաւ մտածել ու ինքնի-
րեն հաշիւ ընել թէ արդէ ք ու է կերպով կրնա՞ր պատճառ
մը ըլլալ ազատելու իր սիրական Պասանիօին բարեկամը . և
հակառակ սա՛ իրողութեան թէ իր Պասանիօն պատուել ու-
զած ատենը ըսած էր անոր թէ ամէն բանի մէջ իրեն պիտի
յանձնէր ինքզինքը և պիտի կառավարուէր անոր բարձրա-
գոյն կարողութենէն, սակայն և այնպէս հիմա իր պատուա-
կան ամուսնին սպառնացող վտանգին առջեւ գործելու հրա-
ւիրուած ըլլալով՝ երբէք չի կասկածեցաւ թո՛ւն իր կարողու-
թիւններուն վրայ, և թո՛ւն իսկ իր կատարեալ և ուղիղ դա-
տողութեան միակ առաջնորդութեամբը մէկէն որոշեց ան-
ճամբ երթալ Վենետիկ, և խօսիլ ի պաշտպանութիւն Անտո-
նիօի :

Բորչիա ազգական մը ունէր, որ իրաւաբանական խոր-

Պասանիօ եւ Բորչիա

հըրդական մըն էր . գրեց այս պարոնին , որուն անունը Պէլ-
լարօ էր , և պարագան անոր պատմելով ուզեց անոր կար-
ծիքը , և նաև խնդրեց անկէ որ իր խրատին հետ իրեն զրկէ
նաև փաստաբանի մը կողմէ հազնուեւիք հազուստը : Երբ
պատգամաւորը դարձաւ , Պէլլարօէն բերաւ նամակներ՝ բա-
ցատրող թէ ի՞նչպէս պէտք է շարժիլ և նաև հազնելու հա-
մար պէտք եղող բոլոր բաները :

Բորչիա և իր սենեկապանուհին Ներիսահագան էրիկ մար-
դու հազուստ , և Բորչիա ինք վրան առնելով փաստաբանի
պատմութեանը , Ներիսան հետը առաւ իբրեւ իր գրագիրը . և
խկոյն ճամբայ ելլելով Վենետիկ հասան բուն իսկ դատա-
վարութեան օրը : Վենետիկի դուքսին և ժողովականներուն
առջեւ դատավարութիւնը սկսելու վրայ էր ձի՛շգ երբ Բոր-
չիա ներս մտաւ արդարութեան այս բարձր ատեանէն . և
նամակ մը ներկայացուց Պէլլարօէն , որուն մէջ ուսում-
նական իրաւագէտը կը գրէր Դուքսին թէ ի՞նք անձամբ
կ'ուզէր գալ և պաշտպանել Անտոնիօն , բայց հիւանդութեան
պատճառով՝ կ'արգիլուէր , և կը խնդրէր որ նիրհուն երի-
տասարդ փաստաբանը Պարթազարը (այսպէս անուանած
էր Բորչիան) թոյլատրուի փոխանորդել իրեն : Դուքսը ար-
տօնեց , չատ զարմանալով օտարականին գեռատի երեւոյ-
թին վրայ , որ գեղեցկապէս ծպտուած էր փաստաբանի տա-
րազովը և խոշոր կեղծամով :

Ու ահա կը սկսի այս կարեւոր դատավարութիւնը : Բոր-
չիա շուրջը նայեցաւ , և տեսաւ անդուծ չրէան . և տեսաւ
Պասանիօն , որ չի ճանչցաւ զինքը՝ իր ծպտումին մէջ : Պա-
սանիօ կայնած էր Անտոնիօի քով , իր բարեկամին համար
վախի ու վիշտի յուզումի մէջ :

Բորչիայի ստանձնած դժուարին գործին կարեւորու-
թիւնը քաջութիւն մը կու տար այս փափուկ տիկնոջ , որ
քաջարար սկսաւ կատարելու իր վրան առած պարտակա-

նութիւնը . ու նախ և առաջ խօսքը ուղղեց Շալոբի . և ընդունելով թէ անկա Վենետիկեան օրէնքով իրաւունք ունէր ստանալու մուրհակին մէջ նշանակուած տուգանքը , ա՛յնքան քաղցր կերպով ճառեց զթուքեան աղնիւ յատկութեան վրայ որ կարելի էր կակղցնել անդգամ Շալոբի սիրտէն զատ ո՛ր և է սիրտ . ըսաւ թէ՛ զթուքիւնը երկինքի անձրեւին պէս կը կաթի վա՛ր գետինին վրայ . թէ՛ զթուքիւնը կրկնակ օրհնութիւն մըն էր , կ'օրհնէր թէ՛ տուողը և թէ՛ ստացողը , և թէ՛ նոյն ինքն Աստուծոյ մէկ ստորոգելիքը ըլլալով՝ զթուքիւնը թագերէ աւելի պատուաւոր բան մըն է . թէ՛ աշխարհային ուժը ամէնէն աւելի կը մօտենայ աստուածայինին՝ ա՛յն համեմատութեամբ որով զթուքիւնը կը լծորդուի արդարութեան . և խնդրեց Շալոբէ յիշել թէ՛ ինչպէս որ ամէնքս ալ կ'աղօթենք զթուքեան համար , այդ նոյն աղօթքը սորվեցնելու է մեզի թէ ի՛նչպէս գութ ցուցնելու ենք ուրիշներու : Շալոբ պարզապէս պատասխանեց թէ կը փափագէր ստանալ տուգանքը որ նշանակուած էր մուրհակին մէջ : «Իրամը վճարելու անկարող է» , հարցուց Բորչիա : Պատանիօ այն ատեն առաջարկեց Հրէային՝ վճարել երեք հազար տուքային քանի՛ անգամը որ կը փափագի : Սակայն Շալոբ մերժելով ասիկա և տակաւին պնդելով Անտոնիօի միտէն լիպրա մը ստանալու իրաւունքին վրայ՝ Պատանիօ խնդրեց դեռաւոր փաստաբանէն աշխատիլ ու օրէնքին տրամադրութիւնը քիչ մը բարեփոխել և ազատել Անտոնիօի կեանքը : Բայց Բորչիա լրջօրէն պատասխանեց թէ անգամ մը հիմնուած օրէնքները այլ եւս փոխուելու չեն : Շալոբ լսելով Բորչիայի այս խօսքը թէ՛ օրէնքը չի կրնար փոխուիլ , իրեն անանկ երեւցաւ թէ ան իր կողմը կը պաշտպանէ , ուստի ըսաւ անոր . «Դանիէլ մը եկած է դատաստանի . ո՛վ իմաստուն դեռաւոր դատաւոր , ո՛րքան կը յարգեմ քեզ . քու տեսքէդ որքա՛ն աւելի ծեր ես դուն» :

Յետոյ Բորչիա խնդրեց Շալոբէ որ թոյլ տայ իրեն տեսնել մուրհակը , զոր կարգալէ վերջ յարեց , «Այս մուրհակը իրաւունք կուտայ տուքանքին , և ասով Հրէան կրնայ օրհնապէս պահանջել լիպրա մը միս , որ իր ձեռքովը պիտի կտորուի Անտոնիօի սիրտին ամէնէն մօտ տեղէն» : Ապա ըսաւ Շալոբի . «Գութ ունեցի՛ր , ա՛ն դրամը և արտօնէ՛ զիս պատուել մուրհակը» : Բայց անգութ Շալոբը բնաւ գութ չէր ցուցներ , հապա ըսաւ . «Հոգիւս վրայ կ'երդնում , մարդկային լեզուի ո՛չ մէկ աղղկեցութիւն չի՛ կրնար փոխել զիս» : «Ապա ուրեմն , Անտոնիօ՛» , ըսաւ Բորչիա , «կուրծքդ պատրաստելու ես դանակին համար . ու մինչ Շալոբ մեծ եռանդով՝ երկայն դանակ մը սրելու վրայ էր լիպրա մը միսը կտրելու համար՝ Բորչիա հարցուց Անտոնիօի . «Ըսելիք մը ունի՛ս» : Անտոնիօ հանդարտ համակերպութիւնով մը պատասխանեց թէ չատ ըսելիք չունի , քանի որ արդէն միտքը պատրաստած է մահուան : Յետոյ դառնալով Պատանիօի ըսաւ . «Ձեռքդ ինծի տո՛ւր , Պատանիօ , մնա՛ս բարով : Մի՛ ցաւիր որ ես քու պատճառովդ ինկած եմ՝ այս դժբաղդութեան մէջ : Յարգանքներս տո՛ւր քու յարգելի տիկնոջ , և ըսէ՛ իրեն թէ ո՛րչափ սիրեցի քեզ» : Պատանիօ ամենախորին վիշտի մէջ թաղուած պոտապոտանեց . «Անտոնիօ , ես կի՛ն մը ունիմ որ նոյն իսկ կեանքիս չափ սիրելի է ինծի , բայց նոյն իսկ կեանքս , կի՛նս և ամբողջ աշխարհը քու

Շալոբ կը արէ դանակը

կեանքեդ աւելի արժէք չունին ինծի համար . պատրաստ եմ՝ կորսնցնելու ամէնքը , յօժար եմ զոհելու ամէնքը՝ սա՛ հոս կեցող ղեւին՝ զքեզ ազատելու համար» :

Այնքան սիրական բարեկամի մը՝ Անտոնիօի համար իր ամուսինին արտայայտած այս սէրին համար վիշտ զգաց թէեւ գլխաւորապէս Բորչիան , սակայն և այնպէս պատասխանեց . «Բու կինդ շատ երախտապարտ պիտի չըլլար քեզի , եթէ ներկայ ըլլար հոս ու լսէր քու այս անաշարկը» : Եւ նոյն ատեն Կրաթիանօ՝ որ կը սիրէր օրինակել իբրեւ շիրտը ըրածը , խորհելով թէ ինք ալ բան մը ըսելու էր Պատանիօի նման , ներխայի ներկայութեանը որ գրագիրի հագուստով Բորչիայի քով նստած կը գրէր , ըսաւ . «Ես ալ կին մը ունիմ , զոր կ'երգնում թէ կը սիրեմ . երանի՜ թէ անիկա հիմա երկինքին մէջ ըլլար կարենալ համոզելու համար հոն գրտնուող գորութիւն մը որ փոխէր այս շուն Հրէային անգութ ընութիւնը» : Աղէկ որ ասիկա կը փախազիս կնկանդ ետեւէն , ապա թէ ոչ անհանգիստ տուն մը միայն պիտի ունենայիր» : Ըսաւ ներքսա :

Շայլոք հիմա անհամբերութեամբ կը պօռար . «Ժամանակ կը կորսնցնենք կոր , կ'ազաչեմ , վճիռը արձակեցէ՛ք» : Եւ դատարանին մէջ ամէն բան ահաւոր սպասումի մէջ էր , և ամէն սիրտ վիշտով լեցուն էր Անտոնիօ մասին :

Բորչիա հարցուց թէ միտը կռելու կշիռքը պատրաստ էր . ապա ըսաւ Հրէային . «Շա՛յլոք , վերաբոյժ մը ունենալու ես քովդ , որպէս զի չըլլայ որ արիւն կորսնցնելով մեռնիր» : «Ատանկ բան մը նշանակուած չէ՛ մուրհակին մէջ» , ըսաւ Շայլոք , որուն ամբողջ նպատակն էր արիւնհոտութեամբ Անտոնիօի մեռնիլը : Բորչիա պատասխանեց . «Այդ պիտի պայման մը չի կայ մուրհակին մէջ , բայց ի՛նչ կ'ըլլայ , աղէկ է որ այդքան բան մը ընես մարդասիրութեան համար» : Որուն պարզապէս պատասխանեց Շայլոք . «Ատանկ

Բորչիա վնիւր կ'արտասանէ

պայման մը չեմ տեսներ կոր մուրհակին մէջ» : «Ուրեմն» ,
ըսաւ Բորչիա , «Անտոնիօի միտէն լիպրա մը քո՛ւկդ է : Օրէն-
քը կը թոյլատրէ ատիկա և դատարանը կը չնորհէ զայն : Եւ
կրնաս այդ միսը կտրել կուրծքէն : Օրէնքը կը թոյլատրէ ա-
տիկա և դատարանը կը չնորհէ» : Նորէն բացագանչեց Շայ-
լոք , «Ո՛վ իմաստուն և արդարակորով դատաւոր : Դանիէլ
մը եկած է դատաստանի» : Եւ նորէն սրեց իր երկայն դա-
նակը , ու անձկութեամբ նայելով Անտոնիօի ըսաւ . «Եկո՛ւր ,
պատրաստուէ՛ք» :

«Սպասէ՛ք քիչ մը , Հրէա՛» , ըսաւ Բորչիա , ուրիշ բան
մըն ալ կայ : Այս ձեռքի մուրհակդ քեզի կաթիլ մը արիւնի
իրաւունք չի՛ տար . բառերը ասոնք են որոշապէս . լիպրա մը
միս : Եթէ լիպրա մը միսը կտրած ատենդ կաթիլ մը Քրիս-
տոնեայ արիւն թափես , քու հողերդ և ապրանքներդ օրէն-
քով պիտի գրաւուին Վենետիկի իշխանութեան կողմէ» :
Արդ , քանի որ բացարձակապէս անկարելի էր Շայլոքի՝ կըտ-
րել լիպրա մը միսը առանց Անտոնիօի արիւնէն մաս մը թա-
փելու , Բորչիայի այս իմաստուն գիւտը թէ՛ մուրհակին մէջ
յիշուածը միս էր և ոչ արիւն՝ փրկեց Անտոնիօի կեանքը . և
ամէն մարդ հիանալով դեռատի փաստաբանին զարմանալի
հնարամտութեանը վրայ որ ա՛յսքան բարեբաղդաբար խորհած էր
այս հնարքը՝ ծափեր շաչեցին դատարանին ամէն կողմերէն .
և կրաթիւննօ բացագանչեց Շայլոքի գործածած բառերովը ,
«Ո՛վ իմաստուն և արդարակորով դատաւոր , տե՛ս Հրէայ ,
Դանիէլ մը եկած է դատաստանի» :

Շայլոք տեսնելով որ յաղթուած է իր անդուծ նպա-
տակին մէջ , ըսաւ յուսախաբ նայուածքով մը թէ կը յօ-
ժարի դրամը առնել . և Պասանիօ անչափօրէն ուրախացած
Անտոնիօի այս անակնկալ ազատումին վրայ՝ պօռաց . «Աւա-
սիկ դրամը» : Բայց Բորչիա կեցուց զանի բսելով , «Կամա՛ց ,
մի՛ աճապարէք , տուգանքէն զատ ուրիշ բանի իրաւունք

չունի . ուրեմն պատրաստուէ՛ , Շայլոք , կտրել միտը . բայց նայէ որ արիւն չի թափես , ոչ ալ մէկ լիպրայէն աւելի կամ պակաս կտրես . եթէ ցորեն մը իսկ աւելի կամ պակաս ըլլայ կտրածդ՝ կամ եթէ նոյն իսկ կշիռին մէջ մազի չափ տարբերութիւն ըլլայ , Վենետիկեան օրէնքով՝ մոռնելու կը դատաւարտուիս և քու բոլոր հարստութիւնդ կը գրաւուի ծերակոյտին կողմէ» — «Դրամս ինծի տուէք ու ես երթամ» . ըսաւ Շայլոք : «Աւասիկ , պատրաստ է , հո՛ս է ըսաւ Պասանիօ ։»

Շայլոք ստակը առնելու վրայ էր , երբ Բորչիա նորէն կեցուց զայն ըսելով . «Սպասէ Հրէայ , տակաւին ուրիշ պահանջ մըն ալ ունիմ վրադ : Վենետիկի օրէնքներուն համաձայն քու հարստութիւնդ պիտի գրաւուի պետութիւնէն , իր քաղաքացիներէն մէկին կեանքին դէմ դաւած ըլլալուդ համար . և քու կեանքդ Դուքսին ձեռքն է . ուրեմն , ծունկ չոքէ՛ , և ներում ինդրէ՛ իրմէ ։»

Այն ատեն Դուքսը ըսաւ Շայլոքի . «Որպէս զի տեսնես մեր քրիստոնէական ոգիին տարբերութիւնը՝ ես քեզի կը չնորհեմ քու կեանքդ՝ նոյն իսկ այդպիսի խնդիրք մը ընելէդ առաջ . քու հարստութեանդ կէսը կը պատկանի Անտոնիօի և միւս կէսը կ'երթայ Պետութեան» ։

Վենոգի Անտոնիօն այն ատեն ըսաւ թէ՛ ինք կը հրաժարէր Շայլոքի հարստութենէն իրեն ինկած բաժինէն պայմանով որ Շայլոք ստորագրէր կտակ մը սրով խոտաւար զայն իր մահուրնէ վերջ ձգել իր աղջկանը և անոր ամուսինին . քանզի Անտոնիօ գիտէր թէ Հրէան մէկ հատիկ աղջիկ մը ունէր , որ վերջերս՝ հակառակ իր հօրը կամքին ամուսնացած էր քրիստոնեայ երիտասարդի մը հետ , Լօրէնզօ անուամբ , որ Անտոնիօի սիրելի մէկ բարեկամն էր . և այս պարագան այնքան ցաւցուցած էր Շայլոքը որ ժառանգութենէ զրկած էր աղջիկը ։

Հրէան հաւանեցաւ ասոր . և իր վրէժխնդրութեանը մէջ ա՛յսպէս յուսախաբ ու մերկացած իր հարստութենէն՝ ըսաւ . «Հիւանդ եմ . թողէք որ տուն երթամ . կտակադիրը կտուէս զրկեցէք և հարստութեանս կէսը աղջկանս վրայ պիտի գրեմ» ։ — «Գնա՛ ուրեմն , ըսաւ Դուքսը և ստորագրէ՛ , եթէ քու անգթութեանդ վրայ զղջաս և քրիստոնեայ ըլլաս . Պետութիւնը քեզի պիտի չնորհէ քու հարստութեանդ միւս կէսը» ։

Դուքսը ազատ արձակեց Անտոնիօն ու փակեց դատարանը : Յետոյ մեծապէս գովեց դեռափի փաստաբանին իմաստութիւնը և վարպետութիւնը և զանի իր տունը ճաշի հրաւիրեց : Բորչիա՛ որ կ'ուզէր իր ամուսիննէն առաջ Պէլմոնիթ դառնալ՝ պատասխանեց . «Անհունապէս չնորհակալ եմ ձեր բրած պատիւէն , բայց անմիջապէս մեկնելու եմ» ։ Դուքսը ըսաւ թէ կը ցաւէր որ կենալու և միասին ճաշելու ժամանակ չունէր . և Անտոնիօի դառնայով աւելցուց . «Վարձաւորէ՛ այս պարոնը , քանզի իմ կարծիքովս , չա՛տ բան կը պարտիս իրեն» ։

Դուքսը և իր ժողովականները մեկնեցան դատարանէն . Այն ատեն Պասանիօ ըսաւ Բորչիայի . «Ամենապատուական պարոն , ես և բարեկամս Անտոնիօ այսօր ձեր իմաստութեամբը ազատեցանք ծանրածանր տուգանքներէ և ուստի կը խնդրեմ որ դուք հաճիք ընդունիլ Հրէային արուելիք երեք հազար տուքան» , — «Եւ մենք յաւիտեան երախտապարտ պիտի ըլլանք ձեզի մանաւա՛նդ սիրոյ և ծառայութեան մէջ» ։

Անկարելի էր համոզել Բորչիան որ ընդունի դրամը . բայց նուէր մը ընդունելու Պասանիօի շարունակական պնդումին վրայ՝ ըսաւ . «Գու ձեռնոցներդ ինծի տո՛ւր , քու սիրոյդ համար պիտի գործածեմ զանոնք» . ու երբ Պասանիօ հանեց ձեռնոցները՝ Բորչիա նշմարեց մատանին զոր ինք

անցուցած էր անոր մասը . բայց խորամանկ կինը մատանին առնել կ'ուզէր անկէ , որպէս զի զուարճալի կատակ մը ընէ երբ վերջը տեսնէ իր Պասանիօն . ասոր համար էր որ ձեռնոցները ուզեց իրմէ . ուստի , ըսաւ մատանին տեսնելով . « Լոկ քու սիրոյդ համար քեզմէ կ'առնեմ այս մատանին » : Պասանիօ չառ նեղուեցաւ որ փաստաբանը խնդրեց իրմէ միակ բանը որմէ ինք չէր կրնար բաժնուիլ , ու մեծ շփոթութեամբ պատասխանեց թէ այդ մատանին չէ՛ր կրնար տալ , որովհետեւ իր կնկանը նուէրն էր , և երբեւն ըրած էր երբէք չի բաժնուիլ անկէ , բայց պատրաստ էր տալ իրեն . Վենետիկէ մէջ գտնուած ամէնէն թանկագին մատանին զոր պիտի գտնէր ծանուցումներ ընելով : Ասոր վրայ Բորչիա վշտանալ կեղծեց և մեկնեցաւ զատարանէն , ըսելով . « Դո՛ւն , պարո՛ն , ինծի կը սորվեցնիս թէ ի՛նչ պատասխան տրուելու է մուրացկանի մը » :

« Սիրելի Պասանիօ ըսաւ Անտօնիօ , թո՛ղ առնէ մատանին . թո՛ղ իմ սէրս և անոր կատարած մեծ ծառայութիւնը փոխարինուած ըլլան քու կնկանդ տնաճութիւնովը » : Պասանիօ՝ այս աստիճան ապերախտ երեւալէ ամօթահար տեղի տուաւ , և մատանին տալով՝ Կրաթիանօն ղրկեց Բորչիայի ետեւէն : Ու այն ատեն գրագիր Ներիսան , որ նմանապէս մատանի մը տուած էր Կրաթիանօի՝ իրմէ խնդրեց մատանին , զոր Ներիսա տուաւ անոր , վեհանձնութեան մէջ իր տիրոջմէն ետ մնալ չուզելով : Եւ երբ այս տիկիները տուն հասան՝ լաւ մը խնդացին թէ՛ ի՛նչպէս պիտի մեղադրէին իրենց ամուսինները , իրենց մատանիները ուրիշի տալերնուն համար , և պիտի երգուէնային որ այդ մատանիները անոնք տուած ըլլալու են ուրիշ կիներու :

Բորչիա՝ երբ տուն վերադարձաւ կը գտնուէր միտքի այն երջանիկ վիճակին մէջ որ միշտ կ'ընկերանայ բարի գործ մը կատարած ըլլալու գիտակցութեան . իր զուարթ հոգին կ'ըմ-

բոյնէր ի՛նչ որ կը տեսնէր , — լուսինը կարծես ասկէ առաջ երբէք այդքան պայծառօրէն չէր փայլած , և երբ այդ անուշիկ լուսնիկան պահուեցաւ ամպին ետին , Պէլմոնթի իր տունէն փախլով լոյսը նո՛յնքան հաճոյք պատճառեց իր գիւթուած երեւակայութեանը , և ըսաւ Ներիսայի . « Այդ մեր տեսած լոյսը իմ հիւրանոցիս մէջ կը վառի . այդ պզտիկ կանթեղը ո՛րքան հեռու կը նետէ իր ճառագայթները , նո՛յնպէս բարի գործ մը կը փայլի չար աշխարհին մէջ » . և իր տունէն լսելով երաժշտութեան ձայն մը ըսաւ . « Ինծի անանկ կու գայ թէ այդ երաժշտութիւնը աւելի քաղցր կը հնչէ հիմա , քան թէ ցորեկին » :

Ու հիմա Բորչիա և Ներիսա տուն կը մտնեն , և հագնելով իրենց սովորական զգեստը՝ կը սպասեն դալուստին իրենց ամուսիններուն , որոնք արդարեւ կը հասնին քիչ մը վերջ , հետեւին բերելով նաեւ Անտօնիօն . և Պասանիօ իր սիրելի բարեկամը կը ներկայացնէ տիկին Բորչիայի . հազիւ վերջացած էին չորհաւորութիւնները և ողջոյնները , երբ գիտեցին որ Ներիսա ու իր ամուսինը սենեակին մէկ անկիւնը կը վիճէին . « Կուր իմակուէնէ սկսաւ , ի՛նչ կայ » , ըսաւ Բորչիա : Կրաթիանօ պատասխանեց . « Տիկի՛ն , Ներիսայի ինծի տուած ոսկեզօծ չնչին մատանին համար է , որուն վրայ կար սրագործի մը դանակին վրայ տեսնուած բանաստեղծութեան նման բան մը , — Սիրե՛ զիս եւ զիս մի՛ ձգե » :

« Բանաստեղծութիւնը կամ մատանին տրո՞ւք ի՛նչ նշանակութիւն ունի » , ըսաւ Ներիսա : « Դուն երբեւն ըրիր ինծի , զայն քեզի տուած ատենս թէ՛ պիտի պահես զայն մինչեւ մահուան փամբ . և հիմա կ'ըսես թէ փաստաբանին գրագիրին տուեր ես : Վստահ եմ որ դուն կնկան մը տուեր ես զայն » : — « Այս ձեռքովս » , պատասխանեց Կրաթիանօ , « տուի զայն պատանի մը , գթասիրտ մանչու մը , պզտիկ ,

կարճահասակ տղեկի մը, քեզմէ ո՛չ աւելի բարձր, անիկա գրագիրն էր փաստաբանին, որ իր իմաստուն պաշտպանողականովը փրկեց Անտոնիօի կեանքը. այդ շատախօս մանչը մասնին ուղեց իբրեւ վարձատրութիւն, և ես անկարող էի մերժել իր խնդիրքը»։ Բորչիա ըսաւ. «Բու կնոջդ անդրանիկ նուէրը ուրիշին տալուդ համար դատապարտելի ես, Կրաթիա՛ն»։ Ես ալ իմ էրկանս Պասանիօի տուած եմ մատանի մը, և վստահ եմ թէ անիկա ձեռքէ չի պիտի հանէր զայն եթէ ամբողջ աշխարհը իրեն տրուէր անոր փոխարէն»։ Կրաթիանօ իր յանցանքը արդարացնելու համար ըսաւ. «Իմ տէրս՝ Պասանիօն ալ իր մատանին տուաւ փաստաբանին և անոր վրայ էր որ իմ մատանիս ուղեց մանչը՝ փաստաբանին գրագիրը որ բաւական նեղութիւն քաշած էր իբրեւ քարտուղար»։

Բորչիա ասիկա լսելուն՝ չատ բարկացած երեւոյթ մը առաւ և յանդիմանեց Պասանիօն իր մատանին ուրիշի տուած ըլլալուն համար. և ըսաւ որ Ներիսա սորվեցուցած էր իրեն թէ ի՛նչի պէտք է հաւատալ, և թէ գիտէր որ կին մը առած ըլլալու էր մատանին։ Պասանիօ՝ չափազանց ապերձանիկ էր, ա՛յսպէս իր սիրելի տիկինը վշտացուցած ըլլալուն համար, ու մեծ անկեղծութեամբ ըսաւ. «Ո՛չ, պատիւիս վրայ կ'երդնում, կնկայ տուած չեմ զայն, հապա իրաւագիտական վարդապետի մը, որ մերժեց ընդունիլ ինձմէ երեք հազար տուքան, և ուղեց մատանին, զոր երբ չուղեցի տալ իրեն՝ մեկնեցաւ զժգոհելով։ Ի՛նչ կրնայի ընել անուշիկ Բորչիաս։ Ապերախտ երեւալէ ա՛յնքան կ'ամձնայի որ ստիպուեցայ ետեւէն զրկել մատանին։ Ներէ՛ ինձի, բարի տիկին. եթէ դուն ալ հոն ըլլայիր, կարծեմ թէ ինձմէ պիտի առնէիր մատանին և դուն ինքդ պիտի տայիր զայն պատուական փաստաբանին»։

«Ո՛հ», ըսաւ Անտոնիօ, «ես եմ այս կոխներուն անախորժ պատճառը»։

Բորչիա ըսաւ Անտոնիօի որ ատոր համար վիշտ չի զգայ, քանզի բուն իսկ հակառակ ատոր՝ հաճելի է իր ընկերութիւնը. ատոր վրայ Անտոնիօ յարեց. «Ես անգամ մը անձս փրկանք դրի Պասանիօի տեղ. և ես հիմա մեռած պիտի ըլլայի եթէ չըլլար այն մարդը՝ որուն ամուսինդ տուաւ մատանին։ Կ'երաշխաւորեմ, հոգիս գրաւ դնելով որ քու ամուսինդ մէջ մըն ալ չի՛ պիտի կոտորէ քեզի տուած խօսքը»։ — «Ուրեմն դուն անոր երաշխաւորը կ'ըլլա՞ս», ըսաւ Բորչիա, «Իրեն տուր այս մատանին, և ըսէ՛ իրեն որ ասիկա միւսէն աւելի աղէկ պահէ»։

Երբ Պասանիօ նայեցաւ այս մատանիին վրայ՝ չափազանց զարմացաւ տեսնելով որ անիկա իր ձեռքէ հանած մատանին էր, ու այն ատեն Բորչիա պատմեց անոր թէ՛ ի՛նքն էր դեռատի փաստաբանը, և թէ Ներիսան էր իր գրագիրը. և Պասանիօ՝ անբացատրելի զարմացումով և ուրախութիւնով հասկցաւ թէ իր կնոջ աղնիւ քաջութեամբ ու իմաստութեամբն էր որ Անտոնիօի կեանքը փրկուէր էր։

Եւ Բորչիա նորէն հիւրասիրեց Անտոնիօն և անոր տուաւ նամակներ, որոնք իր ձեռքը անցեր էին դիպուածով, և որոնք Անտոնիօի նաւերուն նկատմամբ տեղեկութիւններ կը պարունակէին թէ՛ նաւերը ապահով հասած են նաւահանգիստ, թէ՛ եւ ժամանակ մը կորսուած կարծուած էին։ Այսպէս, այս հարուստ վաճառականին պատմութեան ողբերգական սկզբնաւորութիւնները մոռցուեցան անակնկալ բաղդաւորութեան մէջ. որուն յանգեցաւ. և պատեհութիւն ունեցան խնդարու մատանիներուն ծիծաղելի արկածներուն վրայ և իրենց ամուսիններուն վրայ, որոնք չի ճանչցան բո՛ւն իսկ իրենց կիները. Կրաթիանօ չուարթօրէն կ'երդուննար տեսակ մը յանդապատում խոստումով թէ՛

Որչափ աւեկ կեանք ունենար,
Երեւի պիտի փախ չունենար,
Ա՛յնքան, ինչքան ա՛յ մեկ քանիկ
Ներխալիս միտքի՛ն միտքի
Աստուած չընէ, փար ձգելիս։

О. Г. АДЖЕЛОВ

ВАРЫ

2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048

1. 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048
2. 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048
3. 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048
4. 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048
5. 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048
6. 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048

2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048

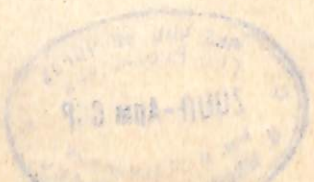
2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048

2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048

1. 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048
2. 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048
3. 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048
4. 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048
5. 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048
6. 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048

2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048

2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048 2048

ՏՈՒՔ. ՅՈՎՍԷՓ Տ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

1. Կէս բժշկական խօսակցութիւններ	5 —
2. Մանչերու թշնամին	5 —
3. Թոքախաի վրայ կենս. ծանօթութիւններ	1. 50
4. Մանչերու բարեկամը	1 —
5. Մարդկային մարմինը	10 —
6. Շէյքսպիրեան պատմութիւններ Ա.	1. 25

Հետզհետե պիտի հրատարակուին

Համէդ, Մակընդ, Օթէլլօ, Համէտ ճիւղիկդդա
և Լէր Արքայ

ՆՈՒՆԻ ՀԱՄԱՐ ՅԱՐՄԱՐԱԴՈՅՆ ԳԻՐԲԵՐ

Կեանքի գործածութիւնը Լորտ Էյվալիւրիւ	7 —
Պարտէզ բարոյական դաստիարակութեան	4 —
Արուեստ հարստանալու, Թարգմ. Նազիրեան	2. 50
Հայ հերոսի արշաւանքը, Աշուղ Շահնազար	3 —
Երիտասարդը, Տաթ. Լուի Ալպեր Պէրքս	1. 50
Հայդոյժ Խրիմեան Հայրիկի	2 —
Վանդոյժ » »	1. 50
Ժամանակ և խորհուրդ »	1. 50

Դիմել Զարդարեան գրասուն

Կ. Պոլիս, Չափաւերկար, թիւ 24—26

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0169793

82

E-53